

Staatkunde, Nederland in drievoud – Hst. 1 De Veranderende Staat

1.4 De opzet van dit boek

In het vervolg van dit boek onderscheiden wij drie delen. In het eerste deel passeren de hiervoor geïntroduceerde hoofdrolspelers in de Nederlandse democratische rechtsstaat de revue, in aparte hoofdstukken over constitutionele monarchie (hoofdstuk 2), parlementaire democratie (hoofdstuk 3), rechtsstaat (hoofdstuk 4), gedecentraliseerde eenheidsstaat (hoofdstuk 5) en een afzonderlijk hoofdstuk over de financiën van de staat (hoofdstuk 6).

Nederland maakt deel uit van een groter geheel doordat het in de loop van de tijd allerlei vrijwillige samenwerkingsverbanden is aangegaan. Het meest concreet wordt de invloed van het grotere verband als we kijken naar de betrokkenheid van Nederland bij de *Europese Unie*. Deze unie is vooral bijzonder, omdat de Nederlandse overheid veel taken en bevoegdheden aan de Unie heeft overgedragen. De organen van de Unie kunnen besluiten nemen die de Nederlandse burgers direct raken (art. 92 GW). De Unie speelt dus een belangrijke rol in de gezagsuitoefening binnen de Nederlandse staat. Als zodanig is het toetsen van de ontwikkelingen in de Europese Unie een essentieel onderdeel van het onderhouden van de kwaliteit van de democratische rechtsstaat Nederland. Het tweede deel van dit boek (de hoofdstukken 7 en 8) is daarom gewijd aan de Europese Unie.

Om het beeld van de democratische rechtsstaat te complementeren is het ook belangrijk stil te staan bij de inhoudelijke taken en bevoegdheden van de overheid. Vooral na de Tweede Wereldoorlog – *maar het proces had zich al vanaf het begin van de vorige eeuw in gang gezet* – is een vergaande intensivering van de rol van de overheid in de samenleving te constateren. In dit verband spreekt men van het ontstaan van de Nederlandse *verzorgingsstaat*: de overheid krijgt de verantwoordelijkheid voor de bescherming van een minimaal niveau van menswaardigheid voor een ieder van ons toegeedeeld. Sinds 1983 staan in de Grondwet naast de klassieke grondrechten (art. 1-17) een groot aantal zogenaamde sociale grondrechten (art. 18-23) die als een symbool van de verzorgingsstaat kunnen worden gezien. Het gaat dan om zaken als het recht op rechtsbijstand, werk, bestaanszekerheid en spreiding van welvaart, bewoonbaarheid van het land en milieubescherming, gezondheidszorg, woongelegenheid, maatschappelijke en culturele ontplooiing en vrijetijdsbesteding en onderwijs. Het derde deel van dit boek (de hoofdstukken 9 en 10) is daarom gewijd aan deze verzorgingsstaat. In het bijzonder wordt aandacht besteed aan sociale zekerheid, gezondheidszorg en volkshuisvesting.